

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmvla Caietani

Cajetan, Thomas

Antverpiae, 1575

Septimvm lentaculum, in quo tractantur tria.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41716

Ientaculi septimi

legem habemus, & secundum legem debet mori: quia filium Dei se fecit. Vbi petitionem suam ex lege diuina iustificauerunt, & Dominum Iesum reum usurpatæ deitatis dixerunt: tanquàm si dicerent: Si de peccato agitur, non putes nos causam procurare iniquam: quoniam secundum legem procedimus. Vnde & Pilatus audito hoc sermone magis timuit displicere Iudeis absoluendo illum, quem lex eorum dignum morte facit. Nunquam ergo pontifices recularunt iudicare Christum ad mortem: sed prima vice recularunt iudicium sine facultate damnandi ad mortem. Secunda autem vice non recularunt facultatem crucifigendi Christum, quia non eis oblata fuit à Pilato per illa verba, sed refellerunt crimen à se quod Pilatus in eos retorquebat prosequentes causam contra Christum. Et sic cessat quæstio & obiectio. Budæ in parasceue. M. D. XXIII.

SEPTIMUM IENTACULUM, in quo tractantur tria.

CCVRRVNT septimò in hac solennitate Paschali tria. Primum est apud Lucam Euangelistam de duobus discipulis euntibus in Emaus: Oculi autem illorum tenebantur, ne eum agnoscerent. Secundum est vnde scitur, quòd Thomas tetigit manus & latus Christi, vt doctores affirmant. Tertium, quod in his diebus legitur ex Apocalypsis cap. quinto, Dignus est agnus, qui occisus est, accipere diuinitatem.

Circa

Quæstio primâ.

Circa primum, Oculi autem eorum tenebantur
&c. dubium occurrit, an sit sermo de oculis cor-
poris, an de oculis animæ. Quod enim sit sermo de
oculis corporis, ex eo apparet quòd si corporalibus
oculis intuii fuissent ipsum Christum: quum habe-
rent ex pristina cōversatione sensitiuâ notitiam eius:
videndo cognouissent eum non minus tunc quàm
ante resurrectionem. Vnde ex hoc ipso quòd viden-
tes ipsum non cognouerunt eum, habetur quòd ali-
quod impedimentum in eorum corporali visione e-
rat: quo fiebat vt videndo non cognoscerent ipsum
sicut prius videado cognouerant. Quòd verò sit ser-
mo de oculis mentis, ex duobus apparet. Primo, quia
illimet oculi detenti sunt ne eum agnoscerent, qui
postea aperti sunt in fractione panis, sed in fractione
panis sunt aperti oculi interiores, ergo de illismet
dixerat Euangelista quod oculi eorum tenebantur.
Secundo ex eo quod non sufficiens impedimentum
cognitionis Christi allatum fuisset ex impedimento
visionis corporalis. Nam per sensum auditus restabat
sufficiens via ad cognoscendum Christum. Audien-
do siquidem propriam ipsius vocem dum loqueretur
in via, & aperiret illis scripturas: cognoscere pote-
rant, imò debebant ipsum esse Christum, sicut ante
passionem cognouissent ipsum voce si audissent ip-
sum loquentem in nocte absque hoc quod viderent
ipsum. Vnde ex hoc quòd neque audiendo ipsius vo-
cem cognouerunt ipsum esse magistrum suum, insi-
nuatur quòd interiores erant illi oculi qui teneban-
tur ne agnoscerent eum. Nihil enim spectat ad ocu-
los corporeos cognoscere personam aliquam per au-
ditum propriæ vocis.

Ad hoc dicitur quòd sine dubio de vtriusque ocu-
lis verificantur verba Euangelistæ: principalis
tamen Euangelistæ intentio ad interiores oculos
referrâ

Tentaculi septimi

referri videtur. Declaro singula. Quod enim oculi corporei discipulorum tenerentur ne agnoscerent eum, ex verbis Marci Euangelistæ clarius percipitur. Nam Marcus explicat quod Christus duobus discipulis euntibus in villam ostensus est in alia effigie, vbi manifestatur quod in oculis corporeis ambulantium discipulorum ostendebatur non propria Christi effigies, sed alia: quam Lucas insinuat ex verbis discipulorum fuisse effigiem peregrini, dum dixerunt, Tu solus peregrinus es in Hierusalem. Aliam autem effigiem intellige, non quod aliquam figuram aëream vnus peregrini formauerit Dominus coram oculis illorum (quoniam Dominus seipsum eis monstrauit) neque quod in oculis discipulorum aliqua ægritudinis seu illusionis species facta fuerit, qua impedita fuerit visio colorum & figura ipsius Christi (quoniam nulla ad hoc ratio ducit) sed quod facies Christi immutabat tam diaphanum medium quam oculos discipulorum, non secundum omnem dispositionem quam habebat, sed secundum aliquid sic, & secundum aliquid non. Verbi gratia: immutabat secundum aliquid suorum lineamentorum, oculorum, nasi, frontis &c. Et secundum aliquid non, aut secundum aliquid coloris sui, & secundum aliquid non. Et sic apparebat in alia effigie: & sic apparebat peregrinus non per formam seu figuram alteram, sed per subtractionem immutationis secundum omne quod suæ figuræ seu coloris erat: hinc enim apparencia fit alterius. Et parua huiusmodi varietas in immutando sufficit ad alienam effigiem apparendam, & ad non apparendam propriam: quoniam species visibilis sic deficiens ab integritate obiecti, repræsentat non talem faciem, non tales oculos &c. ac per hoc repræsentat alienam effigiem. Constat autem hoc fuisse in potestate ipsius Christi: in cuius potestate erat efficere vt etiam præ-

sens

Quæstio prima.

sens non videretur. Et sicut non miramur corpus Christi gloriosum non immutasse oculos corporeos discipulorum quatenus erat lucidum: ita non est mirandum quod non immutauit oculos istorum duorum secundum omnem dispositionem sui vultus. Ex hac ergo subtractione immutationis immutabantur oculi discipulorum ad videndum Christum non sub propria effigie, & ad iudicandum ipsum peregrinum. Et in hoc consistit impedimentum, quo oculi eorum corporei tenebantur ne eum agnoscerent. Et hæc quod ad impedimentum iudicii secundum corporalem visionem sufficere videntur. Sed quomodo auditus iudicium fuerit impeditum vt non discreuerint vocem Christi, non videtur similis ratio. Nam fictioni simile videtur, quod vox Christi aliter immutauerit auditum eorum quam formata, ab ipso Christo fuerit, aut quod secundum aliquid immutauerit & secundum aliquid non. Vnde rationabiliter intelligimus, quod sicut homines qui sciunt variis loqui linguis, diuersimodè loquuntur dum diuersis vtuntur linguis: & sicut qui personam alienam fingunt loquendo, ita quandoque loquuntur vt à non videntibus eos putentur illi esse quorum personam fingunt, in loquendo: ita multo magis Dominus Iesus diuersis modis loquebatur, & non semper loquebatur modo quo consuetus erat loqui ante passionem, seruato tamen eodem idiomate. Et sic istis duobus discipulis aliter locutus est quam consueuerat ante passionem, ita quod vox non sonabat ipsum Christum, ex hoc ipso quod non erat illo modo formata quo consueuerat formari ante passionem.

Et quod ita sit, ex Euangelio Ioannis accipere possumus dum eodem resurrectionis die Christus Dominus à Maria Magdalena non est primò cognitus in voce, dum ei dixit, Mulier, quid ploras? quem
queris?

Ientaculi septimi

quæris? & quasi statim est ab eadem cognitus in voce, dum dixit ei Maria. Ex hoc enim quod in secunda voce tam breui cognouit, eum: & in prima prolixiore non cognouerat, accipimus quod primum vocem Christus formauit quasi alienam: secundam autem more solito ante passionem: & propterea itatim Maria cognouit eum. Ex hac enim solita & cognita Christi voce, à Maria cognitus est: & non sufficienter ex hoc quod nominauit eam proprio nomine. Nam si secundum priorem vocem qua æstimabatur hortulanus, dixisset nomen proprium: Maria non habuisset rationem cognoscendi eum, sed interrogandi, vnde me nosti? ex eo quo æstimabat illum hortulanum esse. Sed dum audiuit suauissima illa voce magistri sui, quam solita erat audire, vocari se nominatim, habuit sufficientissimam rationem cognoscendi eum. Si ergo duobus istis discipulis Dominus nec propriam effigiem subtrahendo, aliquid immutationis corporalibus oculis monstrauit: nec solitam vocem auribus eorum proposuit, & propterea interiores oculi eorum tenebantur, ne agnoscerent eum: ita quod pars interior cognoscitiua non habebat ex parte sensum vnde iudicaret illum hominem esse Christum: quoniam nec per sensum auditus, nec per sensum visus offerebantur sensibilia offerentia indiuiduum Christi. Præter hanc autem causam alia extabat causa impediens oculos internos, scilicet minus bona dispositio mentis eorum, quam ipsimet confessi sunt dicendo, Nos autem sperabamus, quamque Christus reprehendit dicens, O stulti & tardi corde &c. Hinc enim merebantur vt Dominus nec per visum, nec per auditum se eis aperiret. Hinc etiam merebantur, vt dum aperiret eis scripturas, adhuc non cognoscerent eum.

Et per hoc patet secundum, scilicet quod principalis

Quæstio prima.

palis intentio Euangelistæ est loqui de oculis interioribus, qui ex tot partibus tenebantur ne agnoscerent eum, nam vt dictum est, tenebantur ex parte visus corporei, & ex parte auditus corporei, & ex parte desperationis, stultitiæ, & tarditatis. Et ii sunt quos fateri oportet apertos in fractione panis: si pro quia fractio panis non concomitanter, sed causaliter concurrat ad hoc quod illi cognoscerent Christum. Concurreret siquidem fractio panis concomitanter, si non ex ipsa fractione panis, sed dum frangeret Christus panem, discipuli cognouissent ipsum, hoc est, si dum frangeret panem, figura Christi immutasset oculos illorum secundum se totam: & sic aperti dicerentur oculi eorum corporei. Sed hæc expositio dissonat à plano euangelii sensu, non enim replicatum esset quod narrauerunt Apostolis quod cognouerunt eum in fractione panis, si fractio panis concomitanter solum concurrisset, ita enim potuisset dicere quod cognouerunt eum in benedictione panis, aut in acceptance, aut in porrectione eiusdem, sicut dixerunt in fractione: quoniam Christus non solum fregit, sed accepit, sed benedixit, sed porrexit panem. Quocirca explicando solum fractionem, causam denotauerunt cognitionis. Et licet Euangelista non explicet modum quo fractio panis causauit in eis cognitionem Christi: attamen ex hoc ipso quod ponit fractionem ipsam fuisse causam cognitionis, insinuat miraculum aliquod in illa fractione interuenisse, puta quod manibus frangebatur, sicut alii cultello incidunt. & hoc tanquam cõsuetum fieri à Domino ante passionem, mouit eos ad cognoscendum ipsum esse Christum. Ex eo enim quod isti duo discipuli narrauerunt Apostolis quomodo cognouerunt eum in fractione panis, manifestè intelligitur modum aliquem interuenisse in illa fractione, quo cognouerunt illi ipsum esse

esse

Ientaculi septimi

esse Christum Iesum, nam non dicit eos narrasse quod cognouerunt eum: sed quomodo cognouerunt eum: nec dicit quomodo cognouerunt eum absolute: sed determinat, in fractione panis. Illud igitur aduerbium quomodo: determinans cognitionem in tali motu ad cognoscendum, scilicet in fractione panis, incitat nos ad intelligendum interuenisse in illa fractione panis, modum aliquem Domino Iesu Christo proprium, ex quo discipuli cognouerunt ipsum esse Dominum Iesum. Et licet de hoc mirabili actu fractionis quod fuerit Christo consuetus ante passionem. Euangelia non expresse testentur: ex hoc tamen textu & ex Euangelio Ioannis non irrationabiliter sumitur. Ex hoc quidem textu non solum quia tanquam solius Iesu Christi actus duxit istos discipulos in Christi cognitionem: sed etiam ex eo quod isti discipuli narrauerunt Apostolis quomodo cognouerunt eum in fractione panis: tanquam attestantes actionem Christi propriam, & ex consuetudine notam omnibus discipulis, quasi dicerent: Nos cognouimus ipsum certa cognitione quum vidimus ipsum frangere panem more solito, vt scitis quod consueuerat frangere.

Ex euangelio autem Ioannis nam Ioan. vii. quando ad mare Tyberiadis Christus post resurrectionem manifestauit se discipulis, ad insinuandum per hunc consuetum actum Christum conuersatum cum discipulis, dicitur: Et venit Iesus, & accepit panem, & dabat eis, & piscem similiter. Hæc enim verba ad id referre videntur, quod Christus tam panem quam piscem diuidebat discipulis propriis manibus: non enim integrum panem, neque integrum piscem illis dabat: Vnde & signanter Euangelista apposuit ly similiter: vt declararet quod simili modo dabat piscem quo dabat panem: hoc est quod in mani-
bus

Quæstio secunda.

bus frangebat pitcem, sicut frangebat panem. Hæc de primo.

Circa secundum de actu Thomæ ratio dubitanda est, quia in euangelio non legimus Thomam tetigisse: sacri autem doctores, specialiter Leo & Greg. tactum affirmant interuenisse.

Ad hoc dicitur, quod ex verbis Domini recitatis in euangelio Ioannis, intelligitur Thomam tetigisse: nam per actum videndi significauit Euangelista huiusmodi tactum. Quod non voluntariè dicimus sed ex pluribus Euangelistis manifestè habemus. Apud Lucam nanque Dominus ipso die resurrectionis dixit discipulis, Palpate & videte: quia spiritus carnis & ossa non habet. Vbi ly videte, non visionem corporalem significat: sed certificationem cognitionis ex tactu, ita quod dicendo Palpate & videte, dicebat, Palpate & certificate vos. Apud Ioannem quoque Dominus dixit Thomæ, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas. Non enim digito videre poterat manum, sed digito certificare se poterat de figura clauis in manu, & propterea dicens: Infer digitum tuum huc, & vide, dicebat: Infer digitum tuum & certificate. Nec euangelistæ usurparunt videndi vocabulum ad designandam certam cognitionem, sed vsitatum loquendi morem sequuti sunt. Consueuimus enim videndi verbo uti non solum ad significandam corporalem visionem aut intellectuale, sed etiam ad significandam certam cognitionem secundum quemcunq; sensum. Et videtur hic vsus deriuatus ex certitudine sensus visus. Vnde & in Psal. dicitur de sensu gustus spiritali: Gustate & vitete quoniam suauis est dominus. Ex hoc ergo quod in hoc proposito ipse dominus vsus est videndi verbo ad significandam certam cognitionem secundum tactum tam ad apostolos alios apud Lucam in die resurrectionis, quam ad Tho-

Ientaculi septimi

nam apud Ioannem post octo dies: consequens est, ut affirmante Domino. quia vidisti me Thoma credidisti, affirmata sit certificatio secundum tactum quæ per verbū videndi significata & oblata ab ipso Christo erat, ita quod dicēdo: quia vidisti, credidisti: dixit, quia tangendo certificatus es, credidisti, &c. Vnde patet ex euangelio haberi quod Thomas tetigit: & propterea cōfessus est credēdo, Dominus meus & Deus meus. Hæc de secundo.

Circa tertium dubitandi ratio est: quia Christus Dominus ab æterno fuit Deus, nec per mortem desit esse Deus: nam totus Deus erat in sepulchro, & totus Deus erat in inferno cū anima Christi. Quomodo ergo post resurrectionem suam de eo dicitur quod dignus est accipere diuinitatem, quasi non habere: illam?

Ad hoc breuiter dicitur, quod accipere dicimur aliquid non solum si de nouo accipimus illud, sed etiam si prius illud habentes de nouo utimur. Vnde & habens gladium dicitur accipere gladium quando de nouo utitur illo.

Et iuxta hunc sensum Dominus Iesus licet ab æterno fuerit Deus, & nūquam desierit esse Deus: quia tamen post resurrectionem suam vsurus erat diuinitate sua manifestè, quàm sub passibili carne tanto tempore occultam tenuit: & ex merito passionis suæ dicebatur sibi manifestatio gloriæ (ut Apostolus ad Philip. ii. dixit) ideo dignus post resurrectionem suam dicitur accipere diuinitatem, non de nouo ad habendum illam, sed ad manifestum vsus illius, qui vsus vsque ad diem iudicii. quo manifestissimè apparebit omnibus Deus, extenditur. Hæc de tertia & tota hæc parte. **Budæ, sabbato in albis. M. D. XXIII.**

OCTA